

Цей припис мав набути чинності з початком навчального року, 12 вересня 1974 р. Від дати винесення судової постанови в учнів та батьків лишалося менш ніж 90 днів на підготовку.

Того літа в Бостоні було дуже спекотно, дощило рідко.

Часом перед світанком вимикається електропостачання і всі мешканці масиву «Коммонвелс» прокидаються, знемагаючи від спекотної задухи. У квартирі Феннессі віконні вентилятори застигли на половині оберту, і холодильник вкрився краплями конденсату. Мері Пет зазирає до Джулз, бачить, як донька лежить на простиралах із заплющеними очима, з напіввідкритим ротом, сапає у вологу подушку. Мері Пет виходить коридором до кухні й закурює першу цигарку цього дня. Дивиться у вікно понад раковину і відчуває запах спеки, якою пашисть цегла навколо вікна.

Вона береться заварювати каву й усвідомлює, що не зможе, лише коли ставить каву на плиту (газову) — але ж газова компанія не надає послуг з минулого тижня, бо їй набридло слухати виправдання. Щоб витягти родину з боргів, Мері Пет взяла дві зміни на взуттєвому складі (це її друга робота), але щоб знову закип'ятити воду чи засмажити курча, їй доведеться відпрацювати ще три зміни, а тоді сходити до касового відділу газконтори.

Вона бере до вітальні сміттєве відро й змітає у нього пивні банки. Витрушує попільнички з журнального та приставного столиків, а також ту, яку знаходить на телевізорі. Вона ловить своє відображення в екрані й не може поєднати побачену істоту з образом, який застряг у голові, образом, який має мало спільного з кучмою спітнілого, сплутаного волосся, обвислим підборіддям

і майкою із шортами. Навіть на відображенні в сірій поверхні кінескопа видно сині вени на зовнішній поверхні стегон, хоча це здається неможливим, рано ж іще. Ще зарано. Їй тільки сорок два. Звісно, коли їй було дванадцять, сорокадворічні, здавалося, вже переступали поріг до приймальні Господа, але тепер, досягнувши цього віку, вона не відчуває в собі жодних змін. Їй дванадцять, їй двадцять один, їй тридцять три, вона переживає всі вікові стадії водночас. Але не старіє. Не у своєму серці. Не в голові.

Вона витріщається у відображення свого обличчя на екрані телевізора, промокає вологі пасма волосся на лобі — і тут лунає дзвінок у двері.

Після низки вторгнень у помешкання два роки тому, влітку 1972-го, Житлове управління виділило кошти на вічка у дверях. Мері Пет визирає у вічко й бачить у м'ятно-зеленому коридорі Браяна Шея з оберемком якихось кілочків у руках. Як більшість людей, які працюють на Марті Батлера, Браян вдягнений охайніше за дякона. У банді Батлера — жодного довгого волосся чи бандитських вусів. Жодних бакенбардів, штанів кльош чи взуття на підборах. І вже точно жодних візерунків «турецький огірок» чи фарбування тай-дай. Браян Шей одягнений як людина з минулого десятиліття — у білу сорочку та темно-синю куртку *Baracuta*. (Куртки *Baracuta*, темно-сині, темно-бежеві або часом коричневі, — це візитівка хлопців з банди Батлера; вони носять їх навіть у такі дні, як сьогодні, коли стовпчик термометра сягає 27 °C ще о дев'ятій ранку. Узимку вони міняють це обмундирування на пальто чи автомобільні шкірянки з товстою вовняною підкладкою, та щойно настає весна, вони всі одночасно дістають із шаф куртки *Baracuta*.) Браян ретельно виголений, біляве волосся коротко підстрижене відпо-

відно до прийнятого в банді шаблону; на ньому брудно-білі штани чинос і подряпані чорні ботильйони з блискавками по боках. Очі в нього яскраво-блакитні, як колір засобу для миття вікон *Windex*. Він кидає на неї жвавий, іскристий, дещо самовпевнений погляд, наче знає про неї щось таке, що вона би воліла приховати. І це «щось» його веселить.

— Мері Пет, — каже він, — як ти?

Вона уявляє, як розпласталось на голові її вологе волосся, наче застигли спагеті. Відчуває кожну плямку й нерівність на шкірі.

— Електрику вимкнули, Браяне. А як у тебе справи?

— Марті вирішує питання з електроживленням, — каже він. — Уже зробив низку дзвінків.

Вона кидає оком на тонкі дерев'яні планки, які він тримає в руках.

— Допомогти тобі?

— Це було б чудово, — крутить він патички в руках, а тоді ставить цілу купу сторчма просто під її дверима. — Це для плакатів.

Вона пригадує, що, здається, вчора пролила пиво собі на майку: цікаво, чи Браян Шей учув запах несвіжого *Miller High Life*.

— Яких плакатів?

— Для мітингу. Тім Джи скоро їх принесе.

Вона ставить патички у відерце для парасольок просто в себе за дверима, поруч із самотньою парасолькою зі зламанною спицею.

— Буде мітинг?

— У п'ятницю. Проведемо його просто на Сіті-Голл-Плаза. Наробимо трохи галасу, Мері Пет. Як ми й обіцяли. Нам знадобляться всі мешканці району.

— Звісно, — відказує вона. — Я прийду.

Він вручає їй стосик листівок.

— Ми просимо людей роздати їх сьогодні до полудня. Ну, знаєш, поки спека не стала нестерпною, — каже він, витираючи бічною поверхнею долоні піт, що стікає по гладенькій щоці. — Хоча, вже, може, і запізно.

Вона бере листівки. Мигцем дивиться на верхню:

«Бостон під загрозою!!!

Збираємо всіх стурбованих батьків і гордих членів громади Південного Бостону на марш, щоб покласти край суддівській диктатурі: п'ятниця, 30 серпня,

Сіті-Голл-Плаза.

Рівно о 12:00!

Ні басингу¹! Ніколи!

Закликаємо до опору та бойкоту!»

— Ми просимо всіх обійти конкретні визначені квартали. Тобі треба обійти... — Браян видобуває з кишені куртки список і веде по ньому пальцем. — Ага. Обійди, будь ласка, Мерсер між Восьмою та Дорчестер-стріт. А також Телеграф до парку. А тоді ще, так, усі будинки навколо парку.

— У багацько дверей треба постукати.

— Це заради справи, Мері Пет.

Кожного разу, коли банда Батлера приходять з простягнутою рукою, вона насправді пропонує заступництво за плату. Але ніколи саме так це не називає. Це загорнуто в благородні мотиви: індивідуальні пенсійні рахунки, голодуючі діти чортзна-де, родини ветеранів. Частина

¹ З огляду на те, що перевезення школярів з районів їхнього проживання до шкіл інших районів з метою десегрегації здійснювалося автобусами, процедура отримала назву «басинг» (*busing, desegregation busing*), від англ. *bus* — «автобус».

грошей може навіть зрештою надійти за призначенням. Але ця справа проти басингу, принаймні поки що, видається цілком законною. Вона здається *реальною* справою. Хоча б з тієї простої причини, що з мешканців «Коммонвелсу» не попросили ні копійки. Лише побігати ногами.

— Залюбки допоможу, — каже Браянові Мері Пет. — Я просто морочу тобі яйця.

Браян втомлено заочує очі.

— У цьому місці всі морочать яйця. Поки скінчу роботу — стану євнухом.

Він робить жест, ніби скидає перед нею умовного капелюха, і йде зеленим коридором.

— Радий був бачити, Мері Пет. Сподіваюся, електрику скоро відновлять.

— Зажди хвилю, Браяне, — гукає вона.

Він обертається до неї.

— А що буде після протесту? Що станеться, якщо нічого, ну, я не знаю, не зміниться?

Він розводить руками.

— Гадаю, побачимо.

«Чому б вам просто не застрелити к бісовій матері суддю? — думає вона. — Ви ж клята банда Батлера. Ми платимо вам за “захист”. От тепер і захистіть нас. Захистіть наших дітей. Зупиніть це»

Але натомість промовляє:

— Дякую, Браяне. Перекажуй вітання Донні.

— Обов'язково, — ще раз підносить уявну шапку. — Перекажуй вітання Кенні.

Потім його гладеньке личко на момент застигає — напевно, пригадає собі найсвіжіші сусідські плітки. Він кидає на неї оленячий погляд.

— Ну тобто, я мав на увазі...

Вона рятує його коротким: «Передам».

Він натягнуто всміхається і йде.

Вона зачинає двері, повертається до помешкання й бачить доньку — та сидить за кухонним столом і курить одну з її цигарок.

— Немає довбаної електрики, — каже Джулз.

— Або «Доброго ранку», — відповідає Мері Пет. —

«Доброго ранку» — хороший варіант.

— Доброго ранку, — посилає їй посмішку Джулз, і в тій посмішці водночас яскравість сонця і холод місяця. — Мені треба буде в душ, мам.

— Ну то йди в душ.

— Вода буде холодна.

— Надворі кляті 32 градуси.

Мері Пет забирає з під-ліктя в доньки пачку *Slims* й тягне через стіл до себе.

Джулз закочує очі, затягується й довгим рівним видихом випускає дим у стелю.

— Чого він хотів?

— Браян?

— Ага.

— А звідки ти знаєш Браяна Шея? — закурює другу цигарку за день Мері Пет.

— Ма, — вирячивши очі, відповідає Джулз, — я не *знайома* з Браяном Шеєм. Я знаю Браяна Шея лише тому, що всі в районі знають Браяна Шея. То що він хотів?

— Буде марш, — каже Мері Пет. — Мітинг. У п'ятницю.

— Це нічого не змінить.

Її донька намагається додати інтонації ненавмисної апатії, але Мері Пет бачить, як в очах дівчини плюскотить страх, закладаючи під очима темні кола. Завжди така гарненька дівчинка Джулз. Завжди така гарненька дівчинка.

І тепер вона на очах старішає. У сімнадцять. І на те є безліч причин — вона зростала в «Коммонвелсі» (із цього місця не виходять королеви краси й модельки, хоч якими б гарненькими були на початку); втратила брата; вітчим пішов, коли вона нарешті повірила, що він тут залишиться надовго; її змусили — федеральним указом — у випускному класі перейти до нової школи в чужому районі, де білим дітям, схоже, не можна гуляти вулицями після заходу сонця; і це не кажучи вже про те, що їй просто сімнадцять і бозна у що вона вляпується зі своїми друзками-бовдурами. Мері Пет знає, як багато нині навколо марихуани та кислоти. Ну і випивки, звісно; у Сауті¹ більшість дітей з'являються з утроби матері, стискаючи в руках пляшку *Schlitz* і пачку *Lucky Strike*. І, звісно, героїн, цей бич, цей огидний коричневий порошок і чортові голки, які менш ніж за рік перетворюють здорових дітей на трупи чи майже трупи. Якщо Джулз обмежиться лише випивкою, цигарками й косячком час від часу на додачу, то просто змарніє на лиці. Зрештою, у житлових масивах для бідних² усі марніють. Але, не дай боже, вона перейде на героїн. Тоді Мері Пет помре двічі.

За останні кілька років Мері Пет зрозуміла, що не можна було рости Джулз тут. Сама Мері Пет, якщо поглянути на її власні немовлячі й дитячі фото, де вона всюди зі зморщеним личком, широкими плечима й маленьким міцним тілом, хоч прохось відбір у команду дербі на роliках чи подібної маячні, — так от, сама Мері Пет наче зійшла з конвеєра з виробництва міцних ірландських

¹ Сауті — скорочена назва району Південний Бостон (*South Boston*) у Бостоні.

² Ідеться про так звані *housing projects* — житлові масиви / комплекси, що збудовані й утримуються державою і призначені для мешканців з низьким рівнем доходів.